

Pöytäkirja

2.3.2023

VN/9187/2021

Kuluttajaturvallisuusasiain neuvottelukunnan kokous 1/2023, Tavarat, teemana Tiedon hyödyntäminen

Aika torstai 2.3.2023 klo 13–15

Paikka nh Sederholm, Aleksanterinkatu 4–10, Helsinki sekä Teams-kokous

Läsnä Mikko Holm, Työ- ja elinkeinoministeriö (puheenjohtaja)
Antti Karppinen, Suomen standardisoimisliitto SFS ry
Emmi Meriranta, Kuluttajaliitto ry
Hanna Kettunen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos
Hannu Rantanen, Varsinais-Suomen pelastuslaitos
Harri Lehtimäki, Poliisihallitus
Ilpo Johansson, Suomen uimaopetus- ja hengenpelastusliitto ry
Jaakko Kuustonen, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
Jaakko Lindfors, Suomen Kiinteistöliitto ry
Jaana Rajakko, Sisäministeriö
Janne Niemelä, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
Jonna Neffling, Suomen Tulli
Juho Mäki-Lohiluoma, Elinkeinoelämän keskusliitto
Jukka Ropponen, Tuote- ja palvelukauppayhdistys Etu ry
Jussi Poutanen, Sosiaali- ja terveysministeriö
Kai Valonen, Onnettomuustutkintakeskus
Kaisa Mäntynen, Suomen kuntaliitto ry
Kimmu Ilonen, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto
Kristiina Roivainen, Liikenne- ja viestintävirasto
Lauri Wilenius, Työ- ja elinkeinoministeriö
Pekka Iivari, Matkailun tutkimus- ja koulutusinstituutti
Petri Mero, Finanssiala ry
Pirjo Sainio, Tullilaboratorio
Raisa Harju, Keskuskauppakamari
Sakari Kokkonen, Metsähallitus
Sami Hämäläinen, Matkailu- ja ravintolapalvelut ry
Saana Seppänen, Liikenne- ja viestintävirasto
Sanna Kyyrä, Työ- ja elinkeinoministeriö
Sanna Lempiäinen, Suomen Yrittäjät
Satu Nissi-Rantakömi, Suomen osuuskauppojen keskuskunta
Terhi Kuljukka-Rabb, Kaupan liitto ry
Tuiri Kerttula, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Antti Impinen, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, vierailija
Miikka Voutilainen, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, vierailija

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Mikko Holm (TEM) toivotti osallistujat tervetulleiksi.

2 Asialistan hyväksyminen

Asialista hyväksyttiin.

3 Edellisen kokouksen pöytäkirjan vahvistaminen ja julkaisulupa

Pöytäkirja hyväksyttiin ja annettiin julkaisulupa.

4 Toimintasuunnitelman hyväksyminen

Toimintasuunnitelma hyväksyttiin. Puheenjohtaja mainitsi, että toimintasuunnitelmaa täydennetään ja muokataan tarvittaessa.

5 Puheenvuorot Tiedon hyödyntäminen -teemasta

5.1 Kauppa uuden kynnyksellä – tiedolla tuoteturvallisuutta ja ymmärrystä asiakastarpeista

Terhi Kuljukka-Rabb, Kaupan liitto

Digitaaliset työkalut ovat kaupan alalla välttämättömät, koska ne auttavat ymmärtämään esimerkiksi asiakkaiden ostokäyttäytymistä. Digitalisaatio on hyödyllinen ja hyvä työkalu, mutta tuoteturvallisuuden osalta se tuo haasteita. Tieto on avain tuoteturvallisuuteen ja se pitää valjastaa palvelemaan kokonaisuutta alusta loppuun. Vastuullisesti toimiva kauppa hyödyntää tietoa joka päivä tuoteturvallisuudessa. Tiedon merkitys tulevaisuudessa vain kasvaa.

Kaupan liitto on tunnistanut ilmiöitä tiedon tarpeen taustalle. Kiertotalous muuttaa talouden toimintamalleja merkittävästi ja kulutuksen rakenteet menevät uusiksi, kun tiedon jäljitettävyyden ja tuotevastuun aiheuttavat haasteita. Digitalisaatio tehostaa työtä ja auttaa hallitsemaan ja analysoimaan suuria tietomääriä. Tuoteturvallisuuden hallinnan tietolähteinä ja työkaluina hyödynnetään valmistajien ja viranomaisten dataa. Tulevaisuudessa tiedolla vastataan muuttuviin asiakastarpeisiin ja kuluttamisen muutoksiin kiertotalouteen perustuvassa maailmassa.

Puheenjohtaja kiitti puheenvuorosta.

Tukes kysyi, onko kaupan alalla mielessä muiden tietoja tai tietokantoja, jotka voisivat vastata isoihin esille nostettuihin ilmiöihin. SOK vastasi, että viranomaisten tietokannat, kuten esimerkiksi Safety Gate ovat tärkeitä, mutta haluaa palata tähän myöhemmin kokouksessa.

5.2 Onnettomuustutkinnan mahdollisuudet kuluttajaturvallisuuden parantamisessa

Kai Valonen, Onnettomuustutkintakeskus

Otkes on tiedon tuottajapuolella. Onnettomuustutkinta tehdään aina turvallisuuden parantamiseksi, mutta oikeudellisia vastuita ei käsitellä. Monessa onnettomuudessa voi olla alku syy tuotteessa tai palvelussa, mutta se ei ole aina selkeästi sanottavissa.

Tutkinta on poikkihallinnollista ja siitä laaditaan [tutkintaselostus](https://www.turvallisuustutkinta.fi/fi/index/turvallisuussuosituks.html#), jonka lopussa on aina suosituksia. Suosituksia julkaistaan myös erikseen: <https://www.turvallisuustutkinta.fi/fi/index/turvallisuussuosituks.html#>

Otkes valitsee tutkimansa kohteet, ja linjana on pysyä tärkeiden asioiden äärellä. Merkitys yleiselle turvallisuudelle on tärkein johtajuus, ja Otkesin tehtävänä on muistaa ja pitää asioita esillä. Otkes voi tehdä myös erillistutkimuksia, ja tutkimuskohteita saa ehdottaa.

Hukkumiskuolemia koskeva tutkimus saatu valmiiksi ja nyt tutkinnan kohteena ovat työkuolemat. Asiaan tuodaan esille Otkesin näköisellä viestinnällä. Viestit saadaan yleensä läpi.

Otkes kaipaa tietoa siitä, missä voisi olla mahdollisen suuronnettomuuden riski ja toivoo eri toimijoille omaa vähäisten onnettomuuksien tutkintaa.

Puheenjohtaja kiitti puheenvuorosta.

Tukesin mukaan hukkumistutkimuksesta saadaan hyvää pohjaa Tukesin toimintaan, ja kysyi, miten tieto saataisiin enemmän saataville ja saisi sen jalostamiseen vaikutukseksi lisää tehoa. Otkesin mukaan tiedon keruu pitäisi saada lähteväksi pelastustoimen tietokannoista.

5.3 Kuluttajaturvallisuuteen liittyvän tiedon hyödyntäminen THL:n näkökulmasta

Hanna Kettunen, Terveystieteiden tutkimuskeskus

THL:n hoitoilmoitusjärjestelmä [Hilmossa](#) on terveydenhuollon rekistereistä kertyvää tietoa, kuten esimerkiksi tapaturmatietoa koodeittain. Hilmossa ei saa tietoa tapaturman ja kuluttajaturvallisuuden yhteydestä (esimerkiksi puutteellisesta kuluttajaturvallisuudesta aiheutuvat tapaturmat voivat kirjautua Hilmossa monen eri koodin alle), joten THL tarvitsee tämän paikkaamiseksi apua muilta toimijoilta.

THL:lle kertyy paljon tietoa järjestelmistä ja esimerkiksi väestötutkimuksista. Aineistoja saa käyttää. Lisäksi THL:llä on kotitapaturmien ehkäisyohjelma.

Puheenjohtaja kiitti puheenvuorosta.

Otkes kertoi, että Hilmossa nähdään trendejä, että missä mennään parempaan tai huonompaan suuntaan. Tapaturmien syitä voisi yrittää kaivaa lisää, mutta ison otoksen katsominen voi olla haastavaa. Joskus suppeampi otos kertoo kokonais kuvaa.

5.4 Tiedon hyödyntäminen Tullin toiminnassa

Pirjo Sainio, Tullilaboratorio

Tulli on tiedon käyttäjä ja tuottaja. Tavaravirrasta on saatavilla tietoa ja erilaisia tietopaketteja. Tulli hyödyntää valvonnassa omaa ja muiden viranomaisten dataa sekä tutkimusdataa. Tietoa on paljon, ja puute on enemmän sen paremmassa hyödyntämisessä valvonnan tueksi.

Toimijoilta saatua tietoa hyödynnetään, mutta se ei aina kulje samassa ajassa tavaran kanssa. Tiedon keräämistä ja vuorovaikutusta kehitetään, jotta toimijat osaavat pyytää jakeluketjusta esimerkiksi valmistajalta oikeita tietoja. Tulli seuraa toimintaympäristön muutoksia, mutta toivoo, että siihen voitaisiin panostaa enemmän.

Puheenjohtaja kiitti puheenvuorosta.

5.5 Kommenttipuheenvuoro: Tieto – talteen vai haltuun?

Jaakko Kuustonen, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Aluksi Kuustonen esitteli Miikka Voutilaisen, joka on aloittanut Tukesissa data-analytikkona tehtäväänään kehittää tiedon hyödyntämistä.

Tieto on keskiössä Tukesin strategiassa. Tietoa on valtavasti ja sen koonnissa ja analysoimisessa oltava tarkkarajainen. Pronto-datan perkaamiseen menisi paljon resursseja. Tullin ULJAS-tietokantaa voitaisiin käyttää enemmän.

Tukesin tieto on saatava sellaiseen muotoon, että sitä voidaan oikeasti jakaa, mikä on hyvä pitää mielessä esimerkiksi tietojärjestelmä Mantan kehityksessä.

Valvontaviranomaisen resurssien vähyyden vuoksi vaikuttavuus on oleellista. Kaupan trendit auttavat suuntaamaan valvonnan resursseja, ja trendaaviin juttuihin voisi tarttua yhdessä. Tukes tekee pieniä kokeiluja ja niihin haetaan kumppaneita esimerkiksi EU:sta, mutta kumppaneita voisi hakea myös kotimaasta esimerkiksi kaupan alalta.

Tukesin asiantuntijat selaavat käsin verkkokauppoja ja siellä nousevia trendejä, mutta tätä voisi kehittää automatisoituun suuntaan. Tukesissa on perustettu Fast Track -tiimi avuksi ilmoitusten käsittelyyn ja esimerkiksi Safety Gate -ilmoitusten läpikäyntiin.

Muilla toimijoilla syntyy paljon materiaalia, joka hyödyttäisi Tukesia. Jos tuoteuutuuksista saadaan tietoa mahdollisimman varhain, niitä koskevien vaatimusten selvittäminen olisi helpompaa.

Hallitusohjelmassa Suomi on asetettu digin edelläkävijäksi. Tukes pohdiskeli, mahdollistetaanko tiedon vaihtamista riittävästi ja estääkö sääntely tiedon jakamisen.

Tukes esitteli Tiimeriin kertyneitä kommentteja tiedon hyödyntämisestä ja sen ongelmista, ja pohti, voisiko neuvottelukunnan jäsenistö löytää käytännönläheisiä projekteja yhteistyöksi? Mahdollisuuksia löytyy, kun niitä koitetaan hakea. Puheenjohtaja kiitteli, että on hyvä, että Tiimerissä on käyty keskustelua ja tuotu pointteja esiin.

Puheenjohtaja kiitti puheenvuorosta.

Keskusteltiin tiedon hyödyntämisen haasteista. Finanssiala ry:n mukaan ongelma on se, ettei vakuutusyhtiöiltä saa oikeastaan mitään tietoa. Vakuutusyhtiöillä on jokaisella omat tietojärjestelmänsä, mikä hankaloittaa tiedon saamista. Finanssialalle ei myöskään synny hienojakoista tietoa. Vain isompiin vahinkoihin tulee vakuutustarkastaja katsomaan, niistäkin kertynyt tieto jää vakuutusyhtiölle. Ongelmat eivät löydy aineistosta automaattisesti, vaan ne (esim. trendit) on kaivettava manuaalisesti. Finanssiala kaipaa aihioita, mitä pointtia tai ongelmaa tutkia. Se voi esimerkiksi selvittää tuotetyyppejä tai onnettomuuksia vakuutusyhtiöiden tietoja hyödyntäen, mutta aiheen tulisi olla rajattu.

Kyberturvallisuuskeskus kommentoi, että käyttäjän tarpeet pitkälti määrittävät, mitä tietoa ja miten kerätään. Usein tulee vastaan ongelmia tietojen luovuttamista koskeissa kysymyksistä (tietoturva, yksityisyys).

Tukes kommentoi, että olemme päässeet askeleen esteenpäin, koska hahmotamme, että on olemassa erilaisia tilastoja ja lähteitä ja mitä tarvittaisiin. Toistemme tietojen hyödyntämisestä keskustelemista pitäisi jatkaa. Pitää kirjata itselleen ensin, että millaista tietoa tarvitaan ja millaiseen tarkoitukseen. Pohdittava, miten riskiperusteista markkinavalvontaa voisi perustella paremmin, löytää sinne uusia kohteita ja kehittää sen prosessia. Olisiko markkinavalvontatiedolle nykyistä laajempaa käyttöä ja varsinkin, jos sen pohjalle olisi kerättävissä vielä enemmän tietoa? On puhuttu koneysteisön perustamisesta tiedon jakamiseksi. Tästä on tarpeen jatkaa.

Miikka Voutilainen kommentoi, että laadukkaaseen datanjakoon pääsemiseksi tietojärjestelmien tulee olla kunnossa. Perustyö on pitkä. Olisi hyvä lähestyä näitä kysymyksiä pilottien ja ongelmien kautta, eikä ajatuksesta, että data spontaanisti muuttuu tiedoksi.

SOK:n mukaan valmistaja on kaupan alalle tärkein lähde tuotetiedoista sekä esimerkiksi tutkimuksista. SOK:n seuraamien viranomaisten tuottama ja jakama tieto on hyvää ja oleellista. Portaalit, kuten Safety Gate, vaaralliset tuotteet.fi, kosmetiikkatuotteet ovat tärkeitä. SOK:lla on oltava noin 50 eri lainsäädäntöä hallussa. Yhteistyön voima on oleellinen, ja viranomaisen puoleen käännytään esimerkiksi uusien tuotteiden vaatimusten selvittämisessä. Paljon tietoa kerätään ja hyödynnetään.

Puheenjohtajan mukaan ei ole vastausta siihen, onko lainsäädäntö este, mutta yksi taso on pullonkaulojen estämisen/huomioimisen säädösvalmistelussa. Säädösvalmistelussa voisi myös huomioida kyseisellä toimialalla liikkuvan tiedon ja millaista siellä pitäisi liikkua.

Lainsäädäntömuutosten osalta keskustelussa nousi esiin toive saada koonti muutosehdotuksista, niistä vastaavista ministeriöistä ja yhteys henkilön yhteystiedot.

Kauppa seuraa markkinaa ja kiertotaloutta tarkasti. Omistamisen käsite näissä on moninainen, mutta sen on oltava kaikille selkeä (kuka vastaa ja mistä). Tuotteen koko elinkaarta on ajateltava.

Keskusteltiin myös autiotupien paloturvallisuudesta liittyen Otkesin puheenvuoroon. Vaatimusten osalta kannattaa olla yhteydessä mökin alueen pelastuslaitokseen. Perusasiat on oltava kunnossa: poistuminen pitää olla järjestetty, palovaroitin pitäisi olla, turvallisuus pitää kuulua palveluun ja pitää miettiä, että onko alkusammutusvälineistöä hankittava ja hormit nuohottava. Ei saa olla esimerkiksi paikkoja, joihin voi jäädä loukkuun.

Puheenjohtaja kiitti keskustelusta ja puheenvuoroista. Monipolvisesta keskustelusta johtuen yhteenvetoa vaikea koota. Asiaan palataan tarvittaessa, ja Tiimeriä voi käyttää keskusteluun ja tiedonjakoon.

Tietoteemaan on tarkoitus palata vielä neuvottelukunnan tämän toimikauden aikana.

6 Muut asiat

Puheenjohtaja kertoi tuoteturvallisuusasetuksen (GPSR) tilanteesta. Tekstit saadaan ehkä maaliskuussa lopulliseen hyväksyntään ja parlamentin täysistuntoon. Voimaansaattamisen määräaika alkaa virallisessa lehdessä julkaisemisesta, jonka jälkeen käynnistyvät kansallisen lainsäädäntöhankkeet.

7 Seuraava kokous

Torstai 11.5.2023 klo 9–11, Palvelut-teema.

Puheenjohtaja kertoi, että GPSR:n ajantasaiskatsaus voidaan ottaa mukaan.

8 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja kiitti kokouksesta ja osallistuneille ja päätti kokouksen klo 15.

Liitteet Puheenvuorojen esitysmateriaalit

Jakelu Kuluttajaturvallisuusasiain neuvottelukunnan jäsenet ja varajäsenet

Tiedoksi -